

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

BADK.133.32.2018
P9-14/18

Warszawa, dnia 30 maja 2018 r.

Nr: 33282/2	Data wpływu petycji 3 kwietnia 2018 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 28 maja 2018 r.

DODATEK PIELEGNACYJNY

TEMAT

**POSZERZENIE KRĘGU OSÓB UPRAWNIONYCH
DO OTRZYMANIA DODATKU**

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w celu zmiany ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich oraz ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Autor petycji wnioskuje poszerzenie kręgu osób uprawnionych do otrzymania dodatku pielęgnacyjnego poprzez:

– dodanie w art. 3 ust. 2a ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich w brzmieniu:

„2a. do świadczenia, o jakim mowa w art. 3 ust. 1 przysługuje dodatek pielęgnacyjny z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów lub ukończenia 75 lat życia, o jakim mowa w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o ile uprawniony nie otrzymuje go na innej podstawie prawnej.”

– dodanie w art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych w brzmieniu:

„4. do świadczenia, o jakim mowa w ust. 1 przysługuje dodatek pielęgnacyjny z tytułu zaliczenia do I grupy inwalidów lub ukończenia 75 lat życia, o jakim mowa w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, o ile uprawniony nie otrzymuje go na innej podstawie prawnej.”

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Zdaniem autora petycji zaproponowane rozwiązanie wpłynie na poprawę statusu materialnego osób starszych, które ukończyły 60. rok życia i są uprawnione do świadczeń pieniężnych określonych w cytowanych ustawach, a z różnych względów nie posiadają lub nie mogą posiadać uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych np.: z uwagi na brak wymaganego, udokumentowanego okresu zatrudnienia.

Autor petycji zauważa, że wskazany w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych warunek – posiadanie przez osobę uprawnienia do otrzymywania świadczenia emerytalnego lub rentowego, jeżeli osoba ta została uznana za całkowicie

niezdolną do pracy oraz ukończyła 75. rok życia – powoduje, że dodatek pielęgnacyjny traci swoje znaczenie i przybiera postać wyłącznie ekonomiczną.

Ponadto autor podkreśla, że zasadnym jest wprowadzenie do przepisów honorujących osoby represjonowane oraz działaczy opozycji antykomunistycznej, zapisów nadających im uprawnienie do otrzymania dodatku pielęgnacyjnego co uniezależniłoby wskazane grupy społeczne od zapisów art. 75 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a także poprawiło status materialny osób starszych, które ukończyły 60. rok życia.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383. ze zm.) stanowi, że dodatek pielęgnacyjny przysługuje wyłącznie osobom, które są uprawnione do świadczeń emerytalno-rentowych i dodatkowo spełniają jeden z poniższych warunków:

- ukończyły 75 lat,
- nie ukończyły 75 lat, jednakże zostały uznane za całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji (orzeczenie takie wydaje lekarz orzecznik ZUS).

Do przyznania dodatku, niezbędne jest łączne wystąpienie: całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Należy zaznaczyć, że przez całkowitą niezdolność do pracy należy rozumieć niezdolność do jakiegokolwiek pracy. Natomiast niezdolność do samodzielnej egzystencji to naruszenie sprawności organizmu, które powoduje konieczność długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, np. mycie, ubieranie się, jedzenie posiłków, nabywanie żywności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 listopada 2012 r. Sygn. akt III AUa 322/12).

Dodatek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie uprawnionej do świadczenia emerytalno-rentowego, jeśli przebywa z zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym powyżej 2 tygodni w miesiącu.

Ustawa z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2014 r., poz. 1001) określa, że osobą represjonowaną jest osoba, która była i jest obywatelem polskim oraz była:

- osadzona w obozach pracy przymusowej w okresie wojny w latach 1939-1945 z przyczyn politycznych, narodowościowych, rasowych i religijnych,

– deportowana (wywieziona) do pracy przymusowej na co najmniej 6 miesięcy w granicach terytorium państwa polskiego sprzed 1 września 1939 r. lub z tego terytorium na terytorium:

- a) III Rzeszy i terenów przez nią okupowanych w okresie wojny 1939-1945,
- b) Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i terenów przez niego okupowanych w okresie od 17 września 1939 r. do 5 lutego 1946 r. oraz po tym okresie do końca 1948 r. z terytorium państwa polskiego w jego obecnych granicach.

Ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 690) określa, że działaczem opozycji antykomunistycznej lub osobą represjonowaną z powodów politycznych o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych są osoby, które: w okresie od 1 stycznia 1956 r. do 4 czerwca 1989 r., łącznie przez co najmniej 12 miesięcy prowadziły, w ramach struktur zorganizowanych lub we współpracy z nimi, zagrożoną odpowiedzialnością karną, działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

Do okresu 12 miesięcy nie wlicza się działalności w ramach niezależnych ruchów związkowego lub studenckiego, prowadzonej od 31 sierpnia 1980 r. do 12 grudnia 1981 r.

Osoba represjonowana z powodów politycznych to osoba, która od 1 stycznia 1956 r. do 31 lipca 1990 r. za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce:

- 1) przebywała w:
  - a) więzieniu lub innym miejscu odosobnienia na terytorium Polski na mocy wyroku wydanego w latach 1956-1989 albo bez wyroku jednorazowo przez okres dłuższy niż 48 godzin lub wielokrotnie przez łączny okres dłuższy niż 30 dni, ,
  - b) ośrodka odosobnienia na mocy art. 42 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym;
- 2) przez okres powyżej 30 dni pełniła zasadniczą służbę wojskową lub czynną służbę wojskową w ramach ćwiczeń wojskowych, do której odbycia została powołana z przyczyn politycznych;
- 3) brała udział w wystąpieniu wolnościowym na rzecz odzyskania niepodległości i suwerenności lub respektowania praw człowieka w Polsce i w związku z tym:
  - a) na skutek działania organów bezpieczeństwa państwa, w tym niejawnego, wojska, milicji lub organów bezpieczeństwa państwa, poniosła śmierć, doznała uszkodzenia

ciała lub rozstroju zdrowia na okres dłuższy niż 7 dni,

b) była inwigilowana przez organy bezpieczeństwa państwa i podjęto wobec niej bezprawne działanie polegające na popełnieniu na jej szkodę przestępstwa lub wykroczenia,

c) była pozbawiona możliwości wykonywania swojego zawodu,

d) została z nią rozwiązana umowa o pracę,

e) została relegowana z uczelni wyższej lub innej szkoły,

f) była objęta zakazem publikacji przez Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, wojewódzki lub miejski urząd kontroli prasy, publikacji i widowisk albo Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk lub okręgowy urząd kontroli publikacji i widowisk przez okres dłuższy niż jeden rok;

4) była poszukiwana listem gończym, oskarżona lub skazana za popełnienie przestępstwa lub wielokrotnie skazywana za popełnienie wykroczenia, za działalność na rzecz odzyskania niepodległości i suwerenności lub respektowania praw człowieka.

Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych przysługuje osobie:

1) która nie była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa, chyba że przedłoży dowody, że przed dniem 31 lipca 1990 r., bez wiedzy przełożonych, czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce i

2) co do której w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie zachowały się dokumenty wytworzone przez nią lub przy jej udziale, w ramach czynności wykonywanych przez nią w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa.

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. poz. 1705) definiuje, iż osobą starszą jest osoba, która ukończyła 60. rok życia.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (druk sejmowy nr 2062).

Proponowane w projekcie zmiany dotyczą przyznania osobom deportowanym do

pracy przymusowej dodatkowych uprawnień związanych ze służbą zdrowia oraz opieką społeczną. Projekt po I czytaniu 10 stycznia 2018 r. został skierowany do Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

INFORMACJE DODATKOWE:

Osoba, która z powodu trudnej sytuacji życiowej nie otrzymała świadczenia, może się starać o emeryturę specjalną od Prezesa Rady Ministrów lub prezesa ZUS.

Prezes Rady Ministrów w szczególnie uzasadnionych przypadkach może przyznać emeryturę lub rentę na warunkach i w wysokości innej niż określone w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

W 2016 r. premier Beata Szydło przyznała renty i emerytury specjalne 61 osobom. Średnia wysokość przyznanego świadczenia wyniosła 2 032,79 zł.

Prezes ZUS w drodze wyjątku może przyznać specjalne świadczenie ubezpieczonemu oraz pozostałym po nim członkom rodziny, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych do uzyskania prawa do emerytury lub renty, nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym i nie mają niezbędnych środków utrzymania. Świadczenie nie jest świadczeniem socjalnym i przyznawane jest wyłącznie według potrzeb ze względu na trudną sytuację materialną wnioskodawcy.

W 2016 roku prezes ZUS przyznał 902 świadczenia specjalne w wysokości najniższej emerytury.

W obu przypadkach świadczenia finansowane są z budżetu państwa.

OPRACOWAŁA

Joanna Baranowska

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz